

ΓΝΩΜΗ

Δ 42 ΕΑΔΗΣΥ/ 2024

(άρθρου 347 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. γδ' του ν. 4412/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 του ν. 4912/2022)

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ

της παρ. 5 του άρθρου 353 του ν. 4412/2016, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 του ν. 4912/2022

Στην Αθήνα σήμερα, **3 Απριλίου 2024**, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:30 π.μ., στα επί της οδού Κεφαλληνίας 45 και Κομνά Τράκα γραφεία της, συνήλθε η ΕΠΙΤΡΟΠΗ της **ΕΝΙΑΙΑΣ ΑΡΧΗΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** (εφεξής «*Αρχή*» ή «*ΕΑΔΗΣΥ*») σε συνεδρίαση, μετά από σχετική πρόσκληση της Προέδρου, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα Μέλη.

Τα προσκληθέντα Μέλη της Επιτροπής παρέστησαν κατά τη συνεδρίαση, ως εξής:

Προεδρεύουσα : Ευαγγελία Κουτούπα (μέσω τηλεδιάσκεψης)

Σύμβουλοι: Δημήτριος Χανής

Μέλη: Χρυσάνθη Ζαράρη

Βασιλική Σκαρτσούνη (μέσω τηλεδιάσκεψης)

Δημήτριος Σταθακόπουλος (μέσω τηλεδιάσκεψης)

Η Πρόεδρος Ανδρονίκη Θεοτοκάτου και το Μέλος Αδάμ Καραγλάνης, απουσίασαν δικαιολογημένα.

Γραμματέας: Αθανάσιος Λαμπράκης, ΠΕ Διοικητικού Οικονομικού.

Εισηγήτρια: Δήμητρα Παπασταματίου, Νομικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης, παρέστησαν, η Εισηγήτρια, η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Ελέγχου, Μ. Σιδέρη, καθώς και η Προϊσταμένη του Τμήματος Ελέγχου Αιτημάτων Διαπραγμάτευσης, Μ. Παναγοηλιοπούλου, οι οποίες αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη της Επιτροπής.

ΘΕΜΑ: Παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με το άρθ. 347 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. γδ' του ν. 4412/2016, για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας στους χώρους του Ναυτικού Νοσοκομείου

Αθηνών/Ναυτικού Νοσοκομείου Πειραιά και Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών/Οδοντιατρικού Κέντρου, χρονικής διάρκειας (4) μηνών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας τριακοσίων εβδομήντα έξι χιλιάδων και διακοσίων εβδομήντα δύο (376.272,00 €) ευρώ λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη περίσταση.

I. Με μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών στις 11.03.2024 (α.π. εισερχ. Ε.Α.ΔΗ.ΣΥ 2839/12.03.24.), ζητείται η παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με το άρθρο 347 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. γδ' του ν. 4412/2016, όπως ισχύει, για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας στις κτιριακές εγκαταστάσεις και χώρους του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών (NNA) - Ναυτικού Νοσοκομείου Πειραιά (NNΠ) - NNA Οδοντιατρικού Κέντρου, χρονικής διάρκειας (4) μηνών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας τριακοσίων εβδομήντα έξι χιλιάδων και διακοσίων εβδομήντα δύο (376.272€) ευρώ κατ' άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016.

II. Ιστορικό – Πραγματικά περιστατικά

1. Στο κρινόμενο αίτημα η αιτούσα αναθέτουσα αρχή εκθέτει τα ακόλουθα:

1.1 Οι ανάγκες καθαριότητας του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών, του Ναυτικού Νοσοκομείου Πειραιώς, του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών-Οδοντιατρικού Κέντρου (NNA, NNΠ και NNA Οδοντιατρικό Κέντρο), καλύπτονταν έως και τον Φεβρουάριο του 2023 με συμφωνία-πλαίσιο, διάρκειας 4 ετών, κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας.

1.2 Το ΓΕΝ, 10 μήνες πριν τη λήξη των συμβάσεων που προκηρύχθηκαν με την ανωτέρω διαδικασία, ζήτησε να διαβιβαστούν στο ΚΕΦΝ τα απαιτούμενα στοιχεία αρμοδιότητας των Γενικών Επιτελείων και Στρατιωτικών Νοσοκομείων, δηλαδή η τεχνική περιγραφή και η εκτιμώμενη αξία των υπηρεσιών καθαριότητας, προκειμένου αυτό να εκκινήσει τις διαδικασίες διενέργειας νέου διακλαδικού διαγωνισμού.

1.3. Το NNA απέστειλε τα σχετικά στοιχεία, με έγγραφό του στις 09.06.22, για τους χώρους αρμοδιότητάς του. Συγκεκριμένα, η συνολική έκταση των εν λόγω χώρων ανέρχεται σε είκοσι τέσσερις χιλιάδες εξακόσια ογδόντα πέντε τετραγωνικά μέτρα (24.685,00 M2), (NNA: 20.160 m2, NNΠ: 3.675,00 m2 και Οδοντιατρικό κέντρο 850,00 m2).

1.4 Στη συνέχεια και ενόσω δεν είχαν ακόμη δημοσιευτεί από το ΚΕΦΝ οι όροι του διακλαδικού διαγωνισμού σύναψης συμφωνίας-πλαισίου, δεδομένης της λήξης, τον Φεβρουάριο 2023, των εκτελεστικών συμβάσεων για τους χώρους αρμοδιότητάς του, το NNA ζήτησε από το ΓΕΝ, στις 22.10.2022, να εξετάσει τη δυνατότητα διενέργειας άλλης διαδικασίας σύναψης συμφωνίας-πλαισίου για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας, αποκλειστικά για το NNA, το NNΠ και το NNA Οδοντιατρικό Κέντρο, προϋπολογισμού 785.000€, πλέον ΦΠΑ, για χρονικό διάστημα 10 μηνών, υπό τον όρο ματαίωσης της εν λόγω διαδικασίας σε περίπτωση ανάδειξης μειοδότη μέσω του διακλαδικού διαγωνισμού για το σύνολο των στρατιωτικών νοσοκομείων.

Το εν λόγω αίτημα, έγινε δεκτό στις 22.10.2022 και δημοσιεύτηκε η Ε37/22 διακήρυξη, με α.π. Φ.604.4/370122/6195/Σ.2375/03-Νοε-22/ΚΕΦΝ, με κριτήριο ανάθεσης την πλέον συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά, βάσει τιμής.

1.5 Περαιτέρω, με τη Φ.604.4/6444/Σ.2483/23/14-11-2022 διακήρυξη, προκηρύχθηκε από το ΚΕΦΝ και η διαγωνιστική διαδικασία του διακλαδικού διαγωνισμού, για την υπογραφή συμφωνίας –πλαισίου, χρονικής διάρκειας 4 ετών και συνολικής εκτιμώμενης αξίας 18.055.380,00€, μη συμπεριλαμβανομένου ΦΠΑ, με αντικείμενο την παροχή υπηρεσιών καθαρισμού κτιριακών εγκαταστάσεων και χώρων των: 401 Γενικού Στρατιωτικού Νοσοκομείου Αθηνών (401 ΓΣΝΑ), Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών (NNA) –Ναυτικού Νοσοκομείου Πειραιά (NNΠ)-NNA/ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ και 251 Γενικού Νοσοκομείου Αεροπορίας (251 ΓΝΑ). Καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών ορίστηκε αρχικά η 15.12.2022, η οποία μετατέθηκε, με απόφαση του ΚΕΦΝ, για τις 21.12.2022.

1.6 Ο αυτοτελής διαγωνισμός για τα κτίρια αρμοδιότητας του NNA, ματαιώθηκε στις 4.1.2023 με απόφαση του ΚΕΦΝ, βάσει πρακτικού της αρμόδιας Επιτροπής, λόγω τροποποίησης της εκτιμώμενης αξίας του διαγωνισμού, σύμφωνα με την παράγραφο 2β του άρθρου 106 του ν.4412/16 και αποφασίστηκε η επανάληψη της διαγωνιστικής διαδικασίας με αντικατάσταση των όρων της διαδικασίας ανάθεσης (αναπροσαρμογή εκτιμώμενης αξίας στις 90.000,00€ ανά μήνα συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων άνευ ΦΠΑ και τροποποιημένη Τεχνική Περιγραφή), δυνάμει της παραγράφου 5 του άρθρου 106 του ν.4412/16.

1.7 Στις 20.01.2023, με τη Φ.604.4/370322/164/Σ.55 διακήρυξη, επαναπροκηρύχθηκε από το ΚΕΦΝ, ο με αρ. Ε37/22 (αυτοτελής) επαναληπτικός διαγωνισμός με αναπροσαρμογή των όρων της διακήρυξης, για την υπογραφή συμφωνίας –πλαισίου (Σ-Π) χρονικής διάρκειας δέκα (10) μηνών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας εννιακοσίων χιλιάδων ευρώ (900.000,00€) συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων άνευ Φ.Π.Α, για την παροχή υπηρεσιών καθαρισμού κτιριακών εγκαταστάσεων και χώρων του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών (NNA) –Ναυτικού Νοσοκομείου Πειραιά (NNΠ)-NNA/ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, με καταληκτική ημερομηνία υποβολής προσφορών την 17η Φεβρουαρίου 2023. Στις 10.1.23 αποφασίστηκε η ματαίωση του εν λόγω διαγωνισμού λόγω της αναπροσαρμογής της εκτιμώμενης αξίας του συμβατικού αντικειμένου σε 90.000€ ανά μήνα. Ακολούθως, εξεδόθη στις 12.1.23 νέα διακήρυξη, για την διεξαγωγή επαναληπτικού διαγωνισμού για παροχή υπηρεσιών καθαρισμού αποκλειστικά των NNA-NNΠ-NNA/ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, μέσω σύναψης Συμφωνίας - Πλαισίου χρονικής διάρκειας δέκα (10) μηνών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας εννιακοσίων χιλιάδων ευρώ (900.000,00€) συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων άνευ Φ.Π.Α, ήτοι ενός εκατομμυρίου εκατόν δεκαέξι χιλιάδων ευρώ (1.116.000,00€), συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων και Φ.Π.Α 24%.

Εν τω μεταξύ ζητήθηκε η προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγματεύσεως για την ανάθεση σύμβαση παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των χώρων του NNA, χρονικής διάρκειας πέντε (5) μηνών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας 450.000€, συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων, μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. κατ' άρθρο 32 παράγραφο 2 περίπτωση γ' του ν. 4412/2016. Η Αρχή παρείχε τη σύμφωνη γνώμη της στις 4.05.23 (πρβλ. Γνώμη Δ48ΕΑΔΗΣΥ/2023). Στις 12.12.22 ασκήθηκε προδικαστική προσφυγή (ΓΑΚ ΕΑΔΗΣΥ 1769/12.12.220) κατά της εν λόγω διακήρυξης και στη συνέχεια αίτηση αναστολής και ακύρωσης (ΑΚ1669/9-11-2023) από την εταιρεία «MY SERVICES A.E.», στο Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, κατά του ανωτέρω διαγωνισμού, και ορίστηκε ημερομηνία εκδίκασης την 12^η Δεκεμβρίου 2023, επί της οποίας δεν έχει εκδοθεί απόφαση που έως σήμερα, να έχει κοινοποιηθεί στην αιτούσα.

1.8. Όσον αφορά τον διακλαδικό διαγωνισμό (βλ. παρ. 1.5 της παρούσας), κατατέθηκαν δύο (2) προδικαστικές προσφυγές ενώπιον της ΕΑΔΗΣΥ (ΓΑΚ 1769 και 1771/12.12.2022), με αίτημα την ακύρωση της διακήρυξης για το αιτούμενο τμήμα «N.N.A-N.N.Π-N.N.A Οδοντιατρικό Κέντρο» λόγω πλημμελούς υπολογισμού του προϋπολογισμού και του εργατικού κόστους, το οποίο είχε οριστεί κατώτερο του νομίμου. Επί του αιτήματος λήψης μέτρων προσωρινής προστασίας εκδόθηκαν οι με αρ. Α1020_1021/16.12.2022 αποφάσεις της ΕΑΔΗΣΥ, με τις οποίες έγιναν δεκτά τα αιτήματα αναστολής και με τις αρ. 208_209/2023 οριστικές αποφάσεις της ΕΑΔΗΣΥ, οι οποίες κοινοποιήθηκαν στις 06.02.2023 στους ενδιαφερομένους, έγιναν δεκτές οι προβληθείσες αιτιάσεις κατά της διακήρυξης για το προσβαλλόμενο τμήμα, με αποτέλεσμα την ακύρωση αυτού και τη συνέχιση της διαδικασίας χωρίς τη συμπερίληψη των χώρων αρμοδιότητας του NNA.

1.9. Μετά τη λήξη, τον Μάρτιο του 2023, των εκτελεστικών συμβάσεων που καταρτίστηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης συμφωνίας-πλαisiού, οι ανάγκες του NNA καλύπτονται με συμβάσεις απευθείας ανάθεσης ποσού 30.000 ευρώ εκάστη, 15νήμερης διάρκειας για το NNA, μηνιαίας διάρκειας για το NNΠ και κάτω των 2.500 ευρώ για το NNA-Οδοντιατρικό Κέντρο (πρβλ. Δ48ΕΑΔΗΣΥ/2023 σύμφωνη γνώμη της Αρχής).

1.10 Εφόσον συνεχίστηκε η διαδικασία του διακλαδικού διαγωνισμού χωρίς τη συμπερίληψη των χώρων αρμοδιότητας του NNA, αποφασίστηκε η διενέργεια νέου διαγωνισμού μόνο για το συγκρότημα NNA. Με έγγραφό του, το NNA γνωστοποίησε στον φορέα διενέργειας του νέου διαγωνισμού, την εκ νέου υπολογιζόμενη εκτιμώμενη αξία ποσού 5.040.000€ τετραετούς (4) διάρκειας και στις 27.10.23 δημοσιεύτηκε νέα διακήρυξη διαγωνισμού για παροχή υπηρεσιών καθαρισμού αποκλειστικά των NNA-NNΠ-NNA/ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ, μέσω σύναψης Συμφωνίας - Πλαισιού χρονικής διάρκειας τεσσάρων (4) Ετών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας πέντε εκατομμυρίων σαράντα χιλιάδων ευρώ (5.040.000,00€) συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων άνευ Φ.Π.Α.

Η αιτούσα εξέδωσε πρόσκληση για διαπραγμάτευση, την οποία εν συνεχεία ματαίωσε, λόγω τροποποίησης του κατώτατου μισθού και αποφασίστηκε η επανάληψή της για χρονική διάρκεια τεσσάρων (4) μηνών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας 420.000€ συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων, μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 24%. Με τη σχετική απόφαση στις 23.10.23 κατακυρώθηκε η έγκριση των αποτελεσμάτων της διαπραγμάτευσης στον οικονομικό φορέα «MY SERVICES ΑΕ», και συνήφθη η σχετική Συμφωνία Πλαίσιο (ΣΠ) τεσσάρων (4) μηνών, έναντι συνολικής αξίας 376.272,00€ συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων, άνευ ΦΠΑ. Εκδόθηκαν οι σχετικές αποφάσεις ανάθεσης και υπογράφηκαν οι αντίστοιχες μηνιαίες εκτελεστικές συμβάσεις, για το χρονικό διάστημα από τον Νοέμβριο 23 έως και τον Φεβρουάριο 24. Το GEN μετά από σχετικό αίτημα του NNA ενέκρινε τη διενέργεια διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, για την παροχή υπηρεσιών καθαρισμού κτηριακών εγκαταστάσεων και χώρων NNA – NNΠ – NNA/Οδοντιατρικού Κέντρου, για το μήνα Μάρτιο και Απρίλιο 2024 στον οικονομικό φορέα “MY SERVICES ΑΕ”.

Κατόπιν των ανωτέρω, επειδή, όπως αναφέρει η αιτούσα, οι εν εξελίξει διαγωνισμοί που διενεργούνται από το ΚΕΦΝ εκτιμάται ότι δεν θα ολοκληρωθούν έγκαιρα, το NNA αιτήθηκε στον Υπαρχηγό GEN και εγκρίθηκε η υποβολή φακέλου από το Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών,

για τη λήψη σύμφωνης γνώμης της ΕΑΔΗΣΥ και την προσφυγή εκ νέου στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση άνω των ορίων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 32 παράγραφος 2 περίπτωση γ του Νόμου 4412/16, χρονικής διάρκειας τεσσάρων (4) μηνών, έναντι συνολικής εκτιμώμενης αξίας τριακοσίων εβδομήντα έξι χιλιάδων και διακοσίων εβδομήντα δύο (376.272€) ευρώ, συμπεριλαμβάνοντας στη σύμβαση τον όρο ότι σε περίπτωση ανάδειξης αναδόχου από τη διαγωνιστική διαδικασία, η σύμβαση που θα προκύψει από τη διαπραγμάτευση θα λυθεί αυτοδικαίως και αζημίως για την αναθέτουσα αρχή .

II. Νομικό Πλαίσιο

2. Στη διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016, η οποία ενσωματώνει στο εθνικό δίκαιο την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, ορίζεται ότι: *«2. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση μπορεί να χρησιμοποιείται για δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών σε οποιαδήποτε από τις κατωτέρω περιπτώσεις: [...] γ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για την αναθέτουσα αρχή, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για τις ανοικτές, κλειστές ή ανταγωνιστικές διαδικασίες με διαπραγμάτευση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη».*

III. Νομική Εκτίμηση

3. Το υπό εξέταση αίτημα έχει υποβληθεί από το Ναυτικό Νοσοκομείο Αθηνών, αυτοτελή επιχειρησιακή μονάδα του Γενικού Επιτελείου Ναυτικού (ΓΕΝ), που αποτελεί Κεντρική Κυβερνητική Αρχή, σύμφωνα με το Παράρτημα Ι του Προσαρτήματος Α' του ν. 4412/2016, στο οποίο υπάγονται διοικητικά τόσο το Ναυτικό Νοσοκομείο Πειραιά, όσο και το Οδοντιατρικό Κέντρο. Αντικείμενο του αιτήματος αποτελεί η προσφυγή της αναθέτουσας αρχής στη διαδικασία διαπραγμάτευσης χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 2 παρ. 1 περ. 9 του ίδιου ως άνω νόμου, συνολικής προϋπολογισθείσας αξίας άνω των ορίων της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ. Ως εκ τούτου, συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για την παροχή της σύμφωνης γνώμης της, κατ' άρθρο 347 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. γδ' του ν. 4412/2016, όπως ισχύει.

4. Η αναθέτουσα αρχή επικαλείται ως νομική βάση του αιτήματός της τη διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' του ν. 4412/2016. Η διαδικασία με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες στα άρθρα 26 και 32 του ν. 4412/2016 περιπτώσεις, με τα οποία μεταφέρθηκαν στο εσωτερικό δίκαιο τα άρθρα 26 και 32 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ, αντίστοιχα (βλ. σχετικώς ΔΕΕ, αποφάσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2014, C-19/13, Ministero dell' Interno κατά Fastweb SpA και Telecom Italia SpA, EU:C:2014:2194, σκέψη 49, της 7ης Σεπτεμβρίου 2016, C -549/14, Finn Frogne A/S κατά Rigspolitiet ved Center for Beredskabskommunikation, EU:C:2016:634, σκέψη 35). Συναφώς, επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις, στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις οι οποίες συνιστούν παρέκκλιση από τη βασική ρύθμιση, δηλαδή από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της

αποτελεσματικότητας των αναγνωριζόμενων από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) δικαιωμάτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας, το δε βάρος απόδειξης της συνδρομής των έκτακτων περιστάσεων που δικαιολογούν την απόκλιση το φέρει αυτός που τις επικαλείται (βλ. ΔΕΕ, αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψεις 57-58, της 27ης Οκτωβρίου 2011, C - 601/10, Επιτροπή κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, Συλλ. 2011, I-00163, σκέψη 32).

5. Ειδικότερα, για την εφαρμογή της επικαλούμενης από την αναθέτουσα αρχή νομικής βάσης θεμελίωσης του αιτήματος -άρθρο 32 παρ. 2 περ. γ' ν. 4412/2016- απαιτείται η σωρευτική συνδρομή των ακόλουθων προϋποθέσεων: α) η ύπαρξη απρόβλεπτης περιστασης μη απορρέουσας από ευθύνη της αναθέτουσας αρχής, β) η ύπαρξη κατεπείγοντος, μη συμβιβαζόμενου με την τήρηση των προθεσμιών διενέργειας διαγωνισμού και γ) η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της απρόβλεπτης περιστασης και του εξ αυτής απορρέοντος κατεπείγοντος.

Η συνδρομή των ανωτέρω τριών προϋποθέσεων επιτρέπει την προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση μόνο στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, όπως ρητά επιτάσσει η σχετική διάταξη του άρθρου 32 παρ. 2 εδ. γ' του ν. 4412/2016.

Ως απρόβλεπτες περιστάσεις νοούνται αιφνίδια πραγματικά γεγονότα, τα οποία δεν ήταν γνωστά στην αναθέτουσα αρχή, ούτε ανάγονται στη σφαίρα ευθύνης της και τα οποία κατέστησαν ανέφικτο τον έγκαιρο προγραμματισμό εκ μέρους της των ενεργειών που ήταν αναγκαίες για την αντιμετώπισή τους (Ελ. Συν. 1080/2022 σκ. 6).

Περαιτέρω, η επίκληση της κατεπείγουσας ανάγκης δικαιολογείται για την ανάθεση εκείνων μόνο των εργασιών που είναι απολύτως αναγκαίες και συνδέονται αιτιωδώς με τα απρόβλεπτα γεγονότα και όχι για την κάλυψη των τακτικών (πάγιων) αναγκών της αναθέτουσας αρχής, το δε βάρος απόδειξης της σωρευτικής συνδρομής των προϋποθέσεων προσφυγής στην ως άνω εξαιρετική διαδικασία το φέρει η αρχή που τις επικαλείται (βλ. ΔΕΚ της 2.10.2008, Επιτροπή κατά Ιταλικής Δημοκρατίας C-157/2006, σκ. 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, ΣΕ 1987/2021, Ελ. Συν. VII Τμ. 733/2022, 1494/2022, 498, 1167, 1308, 1312/2021, VI Τμ. 1361/2020, 1542/2019, Τμ. Μειζ. Επτ. Συνθ. 707/2013, Γνώμες της Αρχής Δ127/2018, Δ75, Δ84/2019 κ.α).

6. Εν προκειμένω, σχετικά με τη συνδρομή των προϋποθέσεων εφαρμογής της επικαλούμενης ως άνω διάταξης, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα ακόλουθα:

Η αναθέτουσα αρχή προβάλλει ότι η ανάγκη για την παροχή υπηρεσιών καθαριότητας στους χώρους NNA-NNΠ-NNA/ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ είναι επιτακτική, ανελαστική και κατεπείγουσα, λαμβάνοντας υπόψη ότι η παροχή υπηρεσιών υγείας στους νοσηλευόμενους και οι συνθήκες υγείας του εργαζόμενου προσωπικού, προϋποθέτουν την απρόσκοπτη και συνεχή παροχή υπηρεσιών καθαριότητας στους χώρους εργασίας και νοσηλείας του NNA-NNΠ-NNA/ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ.

Επιπλέον επισημαίνει ότι το NNA-NNΠ-NNA/ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ αποτελεί τη μεγαλύτερη νοσοκομειακή δομή του Πολεμικού Ναυτικού (Π.Ν), ότι καλύπτει τις πολλαπλές και ιδιαίτερα αυξημένες ανάγκες του συνόλου του στρατιωτικού προσωπικού του Π.Ν, που έχουν συνάφεια και με την εκπλήρωση της Αποστολής του Π.Ν. Επιπλέον, όπως αναφέρει καλύπτει τις ανάγκες και των εκατοντάδων χιλιάδων δικαιούχων μελών του.

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ανάγκη, στη θεραπεία της οποίας κατατείνει το υπό εξέταση αίτημα, είναι κατεπείγουσα, καθόσον η χρονική διάρκεια της εν ισχύ σύμβασης καθαριότητας λήγει τέλος Απριλίου 2024.

Η αναθέτουσα επικαλείται ότι δεν ήταν δυνατόν να εκτιμηθεί ο χρόνος ολοκλήρωσης της διαδικασίας ανάθεσης σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας και αυτό παρότι εγκαίρως προέβη στο σύνολο των απαιτούμενων εκ μέρους της ενεργειών, προς διασφάλιση της αδιάλειπτης παροχής των οικείων υπηρεσιών στους χώρους αρμοδιότητάς της.

Επισημαίνεται, ότι στο πλαίσιο εξέτασης της συνδρομής απρόβλεπτης περίπτωσης, η τήρηση χρονοβόρων, ενδεχομένως, διαδικασιών διενέργειας διαγωνισμών, εξαιτίας των εγκρίσεων, των δημοσιεύσεων ή της υποβολής προδικαστικών προσφυγών και λοιπών ένδικων βοηθημάτων από τους συμμετέχοντες, δεν συνιστά οπωσδήποτε απρόβλεπτη περίπτωση συνδεόμενη αιτιωδώς με την κατεπείγουσα ανάγκη για απευθείας ανάθεση σύμβασης. Πλην, όμως, στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι ερευνητέο αν η οφειλόμενη στα ως άνω γεγονότα καθυστέρηση επηρέασε συνεκδοχικά, καθ' υπέρβαση της απαιτούμενης προβλεψιμότητας, την ομαλή εξέλιξη και έγκαιρη ολοκλήρωση της διαγωνιστικής διαδικασίας (Βλ. ad hoc Δ8ΕΑΔΗΣΥ/2023, Δ4ΕΑΔΗΣΥ/2022, Δ5ΕΑΔΗΣΥ/2022, Δ20ΕΑΔΗΣΥ/2022, Δ48 ΕΑΔΗΣΥ/2023 Γνώμες της Αρχής).

Σε κάθε περίπτωση, επισημαίνεται ότι λόγω της καθυστέρησης και εμπλοκής της διαγωνιστικής διαδικασίας, η αναθέτουσα αρχή προσφεύγει συνολικά για 3^η φορά στην εξαιρετική διαδικασία του άρθρου 32 παρ. 2 περ. γ' ν. 4412/2016, και για δεύτερη φορά στην Αρχή. Σημειωτέον ότι, για την προσφυγή στην εξαιρετική διαδικασία της διαπραγμάτευσης υπό τις ανωτέρω διατάξεις δεν αρκεί η αναφορά στους λόγους που οδήγησαν την αναθέτουσα αρχή να προσφύγει για πρώτη φορά, αλλά πρέπει να βεβαιώνεται αιτιολογημένα ότι οι ανωτέρω λόγοι (αρχικοί ή νέοι) συντρέχουν και για την εκ νέου προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία (ΣτΕ 1747/2011 σκ. 5, ΔΕΦ Πειρ 156/2022 (Ακυρωτικός Σχηματισμός) σκ. 12, Δ12ΕΑΔΗΣΥ/2023, Δ38ΕΑΔΗΣΥ/2024).

Εν προκειμένω, ήδη από τις αρχές Ιουνίου 2022, το ΝΝΑ ανταποκρίθηκε στην κλήση του ΚΕΦΝ προς αποστολή των αναγκαίων στοιχείων για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας των χώρων αρμοδιότητάς του, συνολικής έκτασης 24.685,00 Μ2, προβαίνοντας σε επικαιροποίηση των τεχνικών προδιαγραφών και του προϋπολογισμού, λόγω, μεταξύ άλλων, της δημιουργίας και λειτουργίας νέων πτερυγών (ενδεικτικά νέα πτέρυγα Καρδιολογικής Κλινικής, μεγαλύτεροι χώροι Τμήματος Επειγόντων Περιστατικών).

Παρά ταύτα, σύμφωνα με τα ως άνω και οι δύο διαγωνισμοί για την αντιμετώπιση των εν λόγω αναγκών δεν έχουν ολοκληρωθεί λόγω δικαστικής εμπλοκής, αλλά και αύξησης του κατώτατου μισθού που οδήγησε σε ακύρωση και επαναπροκήρυξη της διαγωνιστικής διαδικασίας.

Καθίσταται σαφές, ότι υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των απρόβλεπτων περιστάσεων και της αναγκαιότητας άμεσης, διαρκούς και ενεστώσας ανάγκης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας στους χώρους του ΝΝΑ-ΝΝΠ-ΝΝΑ/ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟΥ.

Η προσφυγή στη σκοπούμενη εξαιρετική διαδικασία επιτρέπεται για την προσωρινή και άμεση κάλυψη των επικαλούμενων κατεπείγουσών και επιτακτικών αναγκών και όχι του συνόλου των πάγιων και διαρκών αναγκών της αναθέτουσας αρχής, ενώ για τις υπηρεσίες που είναι απαραίτητες μετά την περίοδο της προσωρινής κάλυψης της κατεπείγουσας ανάγκης, η

αναθέτουσα αρχή έχει τη δυνατότητα να προσφύγει σε ανοιχτή ή κλειστή διαδικασία, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Επομένως, το αίτημα πρέπει να υποβάλλεται στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο και όχι να καλύπτει το σύνολο των αναγκών της αιτούσας, καθώς αυτές μπορούν να καλύπτονται με δημόσιες συμβάσεις που συνάπτονται με τις συνήθεις (ανοικτή ή κλειστή) διαγωνιστικές διαδικασίες ανάθεσης (βλ. ενδεικτικά Δ127/2018, Δ75/2019, Δ84/2019, Δ 33/2021 Γνώμες της Αρχής).

Εν προκειμένω, το υποβληθέν αίτημα αφορά σε σύναψη σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας, χρονικής διάρκειας τεσσάρων (4) μηνών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας τριακοσίων εβδομήντα έξι χιλιάδων και διακοσίων εβδομήντα δύο (376.272€) ευρώ, συμπεριλαμβανομένων κρατήσεων, μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. Υπό το πρίσμα των εκτεθέντων, το οικείο αίτημα εναρμονίζεται με την προϋπόθεση της εφαρμοστέας διάταξης, σχετικά με την ανάθεση της σύμβασης στο απολύτως απαραίτητο μέτρο, δεδομένου και ότι συμπεριλαμβάνεται στη σύμβαση ο όρος ότι σε περίπτωση ανάδειξης αναδόχου από τη διαγωνιστική διαδικασία η σύμβαση που θα προκύψει από τη διαπραγμάτευση θα λυθεί αυτοδικαίως και αζημίως για την αναθέτουσα αρχή.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Κατόπιν των ανωτέρω, η Επιτροπή της ΕΑΔΗΣΥ **ομόφωνα αποφασίζει:**

Την παροχή σύμφωνης γνώμης, για την προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης, σύμφωνα με το άρθ. 347 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. γδ' του ν. 4412/2016, για την ανάθεση σύμβασης παροχής υπηρεσιών καθαριότητας στους χώρους του Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών/Ναυτικού Νοσοκομείου Πειραιά και Ναυτικού Νοσοκομείου Αθηνών/Οδοντιατρικού Κέντρου, χρονικής διάρκειας (4) μηνών, συνολικής εκτιμώμενης αξίας τριακοσίων εβδομήντα έξι χιλιάδων και διακοσίων εβδομήντα δύο (376.272,00 €) ευρώ λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε απρόβλεπτη κατάσταση, λόγω συνδρομής των οικείων προϋποθέσεων.

Αθήνα, 3 Απριλίου 2024

Η Προεδρεύουσα Σύμβουλος

Ευαγγελία Κουτούπα